

соціалізацію дитини, пізнання себе як особистості, свого міста, регіону, України як держави.

Проектом передбачені заходи гуманітарного й художньо-естетичного напрямку (конкурси, фестивалі, акції, виставки тощо) для здобувачів освіти закладів загальної середньої, дошкільної та позашкільної освіти міської територіальної громади. Ці заходи надають можливість охопити здобувачів освіти молодшого, середнього та старшого шкільного віку.

Отже, реалізація Проекту з національно-патріотичного виховання дітей та молоді «Україна - моя країна» - це цілісна система, покликана формувати в дітей та молоді почуття патріотизму та активну громадянську позицію як у воєнний, так і повоєнний час.

Список літератури.

1. Боярчук О. І., Микитюк Л. В., Устич Ю. П. Патріотичні акварелі: Формування свідомого громадянина - патріота України : навч.-метод, посіб. Біла Церква : КНЗ КОР «КОШОПК», 2015. 264с.

2. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України: наказ МОН України від 16.06.2015 р. № 641 (у редакції наказу МОН України від 29.07.2019 р. № 1038). URL: <https://www.nus.org.ua/news/mon-zatverdilo-novu-kontseptsiyu-patriotichnogo-vuhovannya/> (дата звернення: 22.02.2023).

3. Стратегія національно-патріотичного виховання: Указ Президента України від 18.05.2019 р. №286/2019. URL: <https://www.mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/ab6/7d7/5d5ab67d77053277197366> (дата звернення 21.02.2023).

4. Каплуновська О. Україна - моя Батьківщина. Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 208 с

5. Матяшук В. Сучасне патріотичне виховання в школах України. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 384 с

Гладченко І. В., м. Київ

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОГО ПАТРІОТИЗМУ В ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЗАСОБАМИ КОЛИСКОВИХ СПІВАНОК

Анотація. У статті визначено проблематику патріотичного виховання дітей з особливими освітніми потребами в умовах сьогодення України. Охарактеризовано особливості формування основ патріотичних почуттів у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку раннього дошкільного віку засобами української народної музичної творчості. Визначено провідну виховну роль колискових співанок. Доведено, що український дитячий музичний фольклор має цінні педагогічні можливості та сприяє формуванню першооснов національної самосвідомості та індивідуальності

дитини.

Ключові слова: патріотичне виховання, патріотизм, національна самосвідомість, діти з порушеннями інтелектуального розвитку, український музичний фольклор.

Abstract. *At the article defines the problems of patriotic education of children with special educational needs in Ukraine. The features of the formation of the foundations of patriotic feelings in children with intellectual disabilities of early preschool age by means of Ukrainian folk musical creativity are characterized. The leading educational role of lullabies is determined. It has been proved that Ukrainian children's musical folklore has valuable pedagogical possibilities and contributes to the formation of the fundamental principles of national self-consciousness and the child's individuality.*

Keywords: *patriotic education, patriotism, national self-consciousness, children with impaired intellectual development, Ukrainian musical folklore.*

Виховання національного патріотизму дітей та молоді - це комплексна систематична програма, яка реалізується органами державної влади та місцевого самоврядування, освітніми закладами, родинами, соціальними групами, благодійними організаціями, релігійними організаціями та іншими установами та має на меті формування високого рівня патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової та демократичної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації [3].

Питання патріотичного виховання дітей та молоді на кожному часовому відрізку розвитку та становлення держави завжди виявляється актуальним та привертає увагу вчених-дослідників (О. Бандура, І. Бех, В. Гонський, О. Духнович, Я. Калакура, С. Русова, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, Я.Чепіга та інші). Виховання патріотизму та плекання стійкості наших дітей набуває особливого значення на сучасному етапі трансформації реальності, що спричинене війною й викликами та труднощами набуття нового досвіду.

Серед провідних завдань національно-патріотичного виховання постає розвиток духовності та моральності у суспільстві, утвердження традиційних сімейних цінностей, а також культивування кращих рис української ментальності - працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності,

відповідального ставлення до природи [3].

Досить важливими постають також специфічні принципи національно-патріотичного виховання, а саме:

- принцип національної, спрямованості;
- принцип культуровідповідності;
- принцип соціальної відповідності;
- принцип міжпоколінної наступності.

Саме ці основні засади й відображають сутність процесу формування основ національного патріотизму у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку засобами музичного впливу. Адже дитячий музичний фольклор природно сприяє розкриттю здібностей кожної дитини, її творчого потенціалу і зрештою вихованню почуття гордості за свою країну та її народ.

Формування патріотизму у дітей з особливими освітніми потребами, як і у їхніх однолітків, що мають нормотиповий розвиток, успішно здійснюється в процесі освоєння різних видів музичної діяльності. І музичне виховання має для цього досить широкий спектр можливостей. А одним із дієвих технологічних засобів постає знайомство з колисковою піснею.

Коліскові - це найперший фольклорний жанр, з яким знайомиться дитина. У цих піснях важливе все: і ніжний голос мами, і особливий ритм, що «заколисує» та допомагає заспокоїтися, відчути безпеку, затишок та заснути.

Особливості емоційно-вольової сфери дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, нестійкість уваги, підвищене відволікання, слабка концентрація, недостатність емоційної чутливості, неадекватність емоційних реакцій під час сприйняття вокального співу утруднюють зосередження на музичному матеріалі під час слухання. Отже, унікальна ритміка колискової пісні трансформується в потужний абілітаційний засіб корекції розумових, сенсорних, рухових та/або мовленнєвих труднощів дітей зазначеної категорії. [2; 4-6].

Дивною властивістю колискових є широка «географія» - їх співають по всьому світу. Немає такої країни, де матері не співали б своїм малюкам. Якої б

релігії чи традиції не дотримувалися люди, якою б мовою не послуговувалися, у їхньому житті є місце колисковим співанкам. Цікавим є те, що, за даними наукових розвідок, ритм більшості народних колискових збігається з ритмом серця дитини [1; 7]. Завдяки чіткому, рівномірному музичному малюнку відбувається гармонізація біоритмів матері та дитини.

Українські колискові - колисанки - дуже гарні та музичні. В них акумулюється вся ніжність, любов і душа українського народу. Вони змістовно насичені та виховують майбутніх маленьких патріотів шляхом мелодійної розповіді про різнобарвне життя.

Почуття ритму та тембру - це вроджений інстинкт, який є спадковим та має визначальний вплив на успішність мовленнєвого розвитку дитини. Вочевидь, будь-яка пісня - це особливий спосіб спілкування між батьками та дітьми, що відображає цінності свого народу. Співати українські колисанки можуть як жінки, так і чоловіки, проте текст самих колискових може мати тендерні відмінності. Хлопчикам, зазвичай, співають про наполегливість, працьовитість, честь і хоробрість, силу та рішучість, про місце людини у світі та важливість християнської віри, дівчаткам - про красу, ніжність, сімейний затишок, важливість сімейних стосунків, любов і турботу.

Коліскова донечці

Коліскова

Українська народна пісня

Мама свою донечку
В любистку купала,
Мама своїй донечці
Доленьку гукала:
Нехай вода чистая
Змиє лихі очі,
Нехай доля красная
До нас стежку топче.

Ой спи, сину, спи дитино

Коліскова

Українська народна пісня

Ой спи, сину, спи дитино,
Устань здоровенький,
Аби з тебе легінь виріс
Дужий, хорошенький.
Ой гойдайся, колисьайся,
Дитина маленька,
Коби спала, не плакала,
Росла здоровенька.
Ой туду, каже, туду,

Мама своїй донечці
Кучері чесала,
Мама своїй донечці
Коси виплітала:
Нехай нижче пояса
Виростають коси,
Нехай добрий молодець
Рученьку попросить.

Дитина малая,
Виросточок би ти добрий,
Долька щасливая.

Мама свою донечку
Спатоньки вклала,
Мама своїй донечці
Пісеньку співала:
Нехай засне донечка
Під мамине слово,
Нехай росте рідная
Велика й здорова.

Український народ напрочуд музикальний. Немає жодної події в житті українця (робота, весілля, проводи тощо), яка б не супроводжувалася піснею.

На часі народжуються нові українські пісні. В них кожна буква викресана стражданнями, кров'ю і неймовірними зусиллями кожного, хто наближає перемогу. А наша співуча українська мова якнайкраще підходить для такої музичності з надзвичайно потужним педагогічним та терапевтичним ефектом: сприяє залученню сучасних сімей до культурних цінностей свого народу, вихованню почуття патріотизму через материнський «капітал» - колискову співанку.

Тетяна Строкач

Колискова

Ночі спокійної, люба дитино,
Без завивання сигналів тривоги.
Хай твоя матінка поруч спочине,
Мужній татусь захистить вас обох...

Тетяна Строкач

Прилетіла ніченька...

Прилетіла ніченька на крилах,
Сіла на хмариньку, спочила.
Пригадала пісню колискову,
Щоб малятам заспівати знову...

Ночі спокійної, наші солдати,
Вам і любов наша, і молитви,
Щоб повернулися швидше до хати
І перемогу здобути змогли.
Ночі спокійної, рідна Україно,
В кожному місті і в кожному селі.
Хай вороги якнайшвидше всі згинуть,
Миру так хочуть дорослі й малі...

Люлі-люлі, діти, треба спати,
На сторожі мужні солдати,
Бережуть вони всю країну,
Спи спокійно, люба дитино...
День настане, сонячний і мирний,
Принесе усім гарні новини.
І живим повернеться твій тато,
Знов матуся буде усміхатись.
Защебече свою пісню пташка,
Біля дому зацвіте ромашка...
Спи, дитино, набирайся сили
Для життя у радості та мирі!

В Концепції [3] також зазначено шляхи реалізації національно-патріотичного виховання в системі освіти України, де акцентується увага на потребах дитини та ролі родини, зокрема:

- вивчення потреб дітей і молоді;
- забезпечення активної участі сім'ї та родини в розвитку фізично і морально здорової, патріотично налаштованої зростаючої особистості.

Тож важливо для кожної дитини намагатися створити розвивальне родинне довкілля та, обов'язково, визначити у ньому належне місце для колисанок. В сучасних умовах ці пісні допомагають компенсувати відсутність материнського тепла і пом'якшують психологічні травми. Колисанки мають лунати повсюди, щоб увечері кожна дитина засинала спокійно.

Ми не вибирали, щоби у житті наших дітей була війна - але ми точно вибираємо - бути разом, бути підтримкою один одному, щоби усе здолати, вистояти, перемогти, відродитися! Адже у стійкості наших дітей - стійкість нашої нації, її неминуче відродження.

Отже, колискова - це маленький всесвіт, що відображає весь світ з усіма його відтінками, складнощами та радощами, значущими цілями та моментами ніжності. Це важливий інструмент допомоги у розумінні того, як бути підтримкою дітям у зіткненні з випробуванням, як ми можемо плекати, щоби в

них росла і міцніла оця сила стійкості, сила життя, і як зрештою ми можемо зростати у цьому разом. Наші діти зможуть пройти через цей досвід і лише ще більше сповнитися сили, світла, любові та мудрості.

Список літератури.

1. Гавриш Н., Крутій К. Національно-патріотичне виховання у ситуації соціального неспокою: змінюємо підходи. Дошкільне виховання. 2015. №8. С. 2-7.

2. Гладченко І. В. Соціальні наслідки перинатальної патології ЦНС у дітей. Освіта осіб з особливими потребами: виклики сьогодення: зб. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 21 червня 2018 р.). Київ, 2018. С 37-42. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/713064/>

3. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України: Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.06.2022 № 527 URL: <https://imzo.gov.ua/2022/06/08/nakaz-mon-vid-06-06-2022-527-pro-deiaki-pytannia-natsional-no-patriotychnoho-vykhovannia-v-zaNadakh-osvity-ukrainy-ta-vyznannia-takym-shcho-vtratyv-chynnist-nakazu-ministerstva-osvity-i-nauky-ukrainy/>

4. Порадник батькам: практичні рекомендації під час дистанційного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями : навч.-метод, посіб. / О. Чеботарьова та ін. ; за заг. ред. О. Чеботарьової. Київ : ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 154 с URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721765/>

5. Супрун М. О, Висоцька А. М., Гладченко І. В. Соціалізація дитини з обмеженими розумовими можливостями в сучасному освітньому вимірі : навч.-метод, посіб. Київ : Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2014. 205 с URL: <https://lib.iitta.gov.ua/705560/>

6. Супрун М. О., Гладченко І. В. Формування духовнозбережувальної компетенції в дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах дошкільного корекційно-розвивального простору. Труды Київської Духовної Академії. Київ, духов, акад., Укр. Православ. Церква. № 22. Київ : Вид. відділ УПЦ, 2015. С 303-309. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/708028/>

7. Шемякіна О. П. Колискова пісня як засіб національно-патріотичного виховання учнів початкових класів. Педагогіка в системі гуманітарного знання (м. Хмельницький, 18-19 листопада 2016 р.). Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2016. С. 147-151. URL: http://molodyvcheny.in.Ua/files/conf/ped/1_8nov2016/52.pdf

Голота О. В., м. Київ

ЕВОЛЮЦІЯ ЩЕЙ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА В АСПЕКТІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У СІМ'Ї І ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Анотація. Стаття присвячена формуванню національно-патріотичного виховання учнів загальноосвітніх закладів та домашніх шкіл завдяки використанню навчально-методичного забезпечення моделі освіти «Довкілля».

Ключові слова: національно-патріотичне виховання; модель освіти «Довкілля»; життєствердний національний образ світу.

Abstract. The article is devoted to the formation of national-patriotic education of pupils of secondary schools and home schools through the use of educational and methodological support of the "Environment" education model.